

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

Nr. 2 . FEBRUAR 1959
14. ARGANG

UDGIVET AF
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND

THYLANDS BANK
AKTIESELSKAB

AKTIESELSKABET
LANDBOBANKEN I SKIVE
SALLING BANK

AKTIESELSKABET
SILKEBORG BANK

SILKEBORG
MASKINFABRIK A/S

Aktieselskabet
HANDELS- OG LANDBRUGS-
BANKEN I SILKESBORG

A/S FÆLLESBAGERIET
I FREDERICIA
Kongensgade 31 — Tlf. 602

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Kasernen, Fredericia.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.
Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Søgårdsvej 26 A, Gentofte.

Seminarieforstander, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Læge Børge Næsted, Sadolingsgade 9, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhusstræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning

FORSIDEN:

Monumentet er rejst den 4. maj 1958 i Paris til minde om de franskmænd, der satte livet til i k-z-lejren Mauthausen. Påskriften lyder således på dansk: For at deres offer må bidrage til for bestandig at spærre vejen til undertrykkelse og for at åbne vejen for menneskeheden til en bedre fremtid i venskab og fred mellem folkene
Lad dem ikke være glemt. Husk dem.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. — (kontortid 10-15) Minerva 1336. Kontoret er lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD:

	Side
Revision af vor indstilling?	23
Monument for manden bag de hvide busser	25
Hjælp til en smuk plan	27
John — et minde fra Berlin	29
Berggrav omvendte sine fangevogtere	33
Ny chef for hjemmeværnet	35
Nye bøger	35
Dagbogsblade	35
Gestapofangerne	39
Dachau-Klubben	39
En ny Michelangelo søges	40

Trenger vor indstilling til tyskerne til en revision?

Underligt, at vi ligesom ikke kan blive færdige med det tyske spørgsmål. Eller måske er det slet ikke så underligt.

Fornylig holdt en gruppe modstandsfolk, hvoraf en del er tidligere fanger, møde om spørgsmålet, og det er ikke sådan at forstå, at Tysklands spørgsmålet var noget, man nævnede i forbifarten. Det var aftenens emne.

Af og til er der tale om tyske opkøb i Danmark af strandgrunde, for at tyskerne i ferie-huse kan nyde den danske sommer og den friske havluft, og vi er — næsten alle — enige om at gøre, hvad vi kan for at forhindre det.

Indenfor vore egne rækker spiller det tyske spørgsmål en rolle i organisationen „Frihedskampens Veteraner“. En del organisationer er trådt ud, og en af grundene til udtrædelsen er protesten overfor tanken at optage tyskere i „Verdens-Veteran-Forbundet“.

Nu er forholdet her både vanskeligt og let. Det er vanskeligt, fordi V.-V.-F. er en soldaterforening, der bygger på den idé at samle alle tidligere soldater i et verdensforbund, idet man siger, at soldaterne bedre end mange andre kender krigens gru og derfor er de rette til at finde sammen i et internationalt venskab med det hovedformål at undgå en ny krig. Ud fra dette grundlag er der jo ikke noget i vejen for, at tyske soldater kan indtræde.

Men skal danske modstandsfolk deltage i et sådant verdensforbund, vil det vist være let at finde frem til det stæd, at dette ikke er noget for os.

Alt imens forberedes et seminar til sommer i Aarhus, og man er da her kommet ud for den vanskelighed at skulle skaffe plads også til de tyske deltagere. Måske drejer det sig blot om 2-3, men vor stilling til tyskerne dukker dog op. Mødedeltagerne skal nemlig bo på Frihedsskollegiet, og her ønsker man ikke at modtage tyskere. Det ser ud til, at man i Aarhus i al stilfærdighed har ordnet sagen, sådan at de evt. tyske deltagere kommer til at bo et andet sted i byen.

Spørgsmålet om vor indstilling til tyskerne blev fornylig behandlet i en ret stor artikel i Dagens Nyheder af medlem af Frihedsrådet, civilingeniør Erling Foss.

Han kommer i artiklen ind på det forhold, at vi for meget hefter os ved meddelelser om skæve ting i Tyskland.

Foss skriver i denne forbindelse:

„Derimod hefter vi os ikke gerne ved de positive ting, der sker i Tyskland. Dem er vi ligesom ikke rigtigt interesseret i — og ønsker ikke at høre dem. — Vi vil helst i det hele taget ikke høre om Tyskland. — Og dog — vi er allierede med dette land inden for NATO og har al mulig praktisk grund til at søge at undgå et fjendtligt forhold til vor nabo mod syd. Vi burde stille os sympatisk forstående over for de kredse i Tyskland, der med afsky vender sig mod nazismen og dens gerninger og søger frem til en udvikling på et fredeligt demokratisk grundlag med respekt for menneskeheden — og med en liberal tolerant livsanskuelse uden racefordomme.“

(Blad videre til side 25).

HOFF & CO.

Mariendalsvej 25
KØBENHAVN

A. RINDOM

Kampmannsgade 2
(Shell-huset)
KØBENHAVN V.

VAGN BALSLEV

Langebrogade 17
KØBENHAVN K.

WORLD TOURIST

Bredgade — København K.

Handelsfirmaet
DITZ SCHWEITZER
Bredgade 37 — Kbh. K.

WINKELHORN & CO.

Farvergade 15 — København K.

COMPACTAS

Kultorget — Kbh. K.

M. POLLACK & SØN

Åboulevarden 32 — Kbh. N.

RUD. BØHM'S BOGTRYKKERI

Blågårdsgade 36 — Kbh. N.

TOOTAL SCANDINAVIA A/S

København—Stockholm
Niels Hemmingsensg. 9 — Kbh. K.

**EUROPÆISKE
VARE- & REJSEGODSFORSIKRING A/S**

ERNST C. LOHSE & CO.'s EFTF.

NØRREVOLDGADE 6 — KØBENHAVN K.

INGENIØRFIRMAET

MOGENS BALSLEV

Rådgivende civilingeniører
MARTINSVEJ 8, KØBENHAVN V., LUNA *4828

BLANKET-FORLAGET

Aktieselskabet
Ndr. Fasanvej 154 — København F.

PETERSEN & PETERSEN

Holbergsgade 15 — Minerva 4252 — København K.

BYENS PROTOKOLFABRIK

Peder Hvitfeldtsstræde 9 — København K.

K. B. LARSEN

Civilingeniør
Frederiksgårds Alle 4 — København F.

Der rejses et monument for manden bag de hvide busser

En appel til dansk-norsk indsats

Formanden for Kammeraternes Hjælpefond, konsul Kaj V. Dahl, retter en indtrængende opfordring til at yde et bidrag til løsningen af en dansk-norsk opgave.

Vore norske fangekammerater har besluttet at rejse et mindesmærke for den norske diplomat, minister Niels Chr. Ditleff, der omkom ved en tragisk bilulykke i Oslo den 18. juni 1956.

Monumentet skal rejses i taknemlighed overfor den indsats, Ditleff gjorde for at redde norske og danske fanger ud af Tyskland, inden krigens ragnarok rullede hen over de tyske koncentrationslejre.

Det er kendt for alle, at greve Folke Bernadotte i krigens sidste dage med stort personligt mod rejste til Tyskland og ved personlige forhandlinger

Skulle man sige tingene med andre ord end dem, Erling Foss bruger, kunne man sige, at vi må opdrage os selv til at skelne mellem nazister og tyskere.

Det lyder så selvfølgelig, men mange er dog endnu ikke nået til den modenhed, dette synspunkt forudsætter.

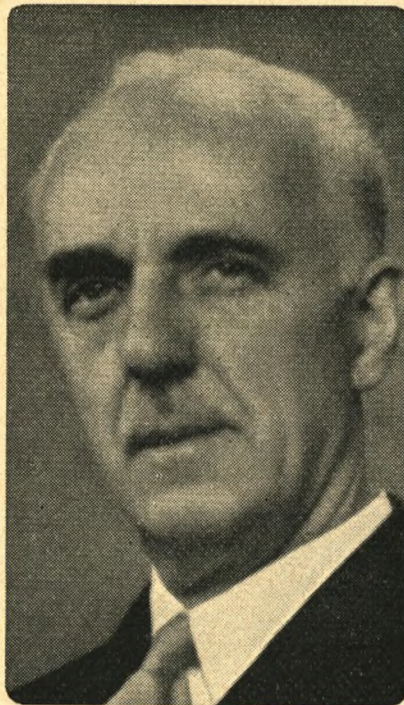
Men der skal føjes en ting til, og det er et par ord om, at når tyske modstandsfolk vil besøge os, må vi modtage dem ikke nølende og modvillige, men med den indstilling, der bygger på en erkendelse af, at vi ikke modtager hverken en ven eller en fjende, men en kammerat.

De millioner af tyske modstandsfolk, der blev aflivet af det nazistiske forrykte styre, var vore kammerater, og deres nulevende kammerater i Tyskland er også vore kammerater.

Processen er vanskelig for tidligere fanger fra de tyske koncentrationslejre, men den er nødvendig.

Det er også svært at skrive disse betragtninger, for det er naturligvis det letteste i vort eget fangeblad at slå på tyskerhadet, men det er ligesom for billigt, og det baner ingen anstændig vej fremad.

JOHS. FOSMARK.

Den norske minister Niels Chr. Ditleff, der skabte forudsætningerne for, at 12.000 nordmænd og danskere blev reddet ud af Tyskland.

med den øverste ledelse opnåede tilladelse til at evakuere samtlige danske og norske fanger, omkring 12.000 ialt.

Var evakueringen ikke sket, var givetvis mange omkommet, ja, i enkelte lejre blev samtlige fanger aflivet, et enkelt sted levende brændt i fangebarakkerne.

Vi har på forskellig måde vist vor taknemlighed overfor Folke Bernadotte, og det danske mindesmærke, der rejses i Krusaa, er et synligt udtryk herfor.

Mindre kendt af de mange er imidlertid det forhold, at der gennem en årrække var foretaget et målbevidst forarbejde, der stiledede klart imod evakueringen, som altså lykkedes.

Førstemanden i dette målbevidste arbejde var minister Niels Chr. Ditleff.

Det er derfor forståeligt, at vore norske fangekammerater vil vise deres taknemlighed, og det bør være ligeså selvfølgelig, at danske fangekammerater siger, at der her er en naturlig lejlighed til at gøre en dansk-norsk indsats. Altså vi vil hjælpe nordmændene!

Det drejer sig i penge om godt 10.000 kr., hvor vi har sat os som mål at yde de 2.500 kr.

Beløbene bedes sendt til Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, K. Giro 780. Husk at skrive: Ditleff på talonen.

På Kammeraternes Hjælpefonds vegne.

Kaj V. Dahl, Horsens.

Jubilæer ved grænsen

Den 21. februar blev en mærkedag i Toldgrænsekorpsets historie, idet ikke færre end 40 grænsegendarmer fejrede 40 års jubilæum.

Af den oprindelige styrke på 284 mand er således de 40 stadig i korpsets tjeneste. De øvrige er enten udtrådt af korpset i de mellemliggende år, overgået til toldtaten eller til anden gerning eller afgået ved døden. Flere af dem fandt døden i tyske koncentrationslejre efter interneringen under sidste krig.

Jubilæet fejres den 1. marts.

Kontakten til Norge

Formanden for det danske erstatningsudvalg, statsautoriseret revisor H. C. Steen Hansen, har været i Norge for der at føre forhandlinger med repræsentanter for det norske erstatningsråd.

Det drejede sig om et rutinebesøg. Der har hele tiden været kontakt mellem danske og nordmænd med henblik på en fællesoptræden i erstatningskravet.

ØJET *faar hvile-*
i brillen fra **THIELE**

OSTEFABRIKEN

FIONA

HEDEHUSENE

TAASTRUP

TRÆLASTHANDEL

WILH. HANSEN

Ur- og chronometremager
STORE HEDDINGE — TLF. 23

SKOTØJS-MAGASINET

OLUF HANSEN
STORE-HEDDINGE

L. Jørgensens eftf.
H. FREDERIKSEN
Kolonial — Isenkram — Porcelæn
ESKILDSTRUP

MAGLEMER SAVVÆRK
pr. Maribo

Dansk Læder- og Skotøjsindustri A/S

HEIMDALSGADE 14—16 — KØBENHAVN N.

A/S Dansk Folkeforsikringsanstalt

OTTO MØNSTEDS PLADS 11 — KØBENHAVN V.

JUL's SCHMEDES EFTFLG.

STUDIESTRÆDE 51

KØBENHAVN V.

NORDEUROPEISK PAPIR CENTRAL A/S
Hammerensgade 4 — C. 3992 — København K.

KRISTIAN STÆRK A/S

Nørrevold 48 — København K.

MOSES & SØN G. MELCHIOR

Strandgade 34 — København K.

A/S SALICATH's EXPRESS CO.
Raadmandsgade 51 - 53 — København N.

Vil du hjælpe os med at gennemføre en smuk plan?

Til Kammeraternes Hjælpefonds nuværende og tidligere medlemmer

Langt den største part af besættelsestidens skadelidte og deres familier har tilpasset sig deres skæbne — meget ofte under yderst beskedne former. Der kommer dog også for disse mennesker øjeblikke, hvor denne resignation kan være vanskelig at gennemføre. De lider ofte rent sjælelige kvaler — følelsen af at det hele har været forgæves — forestilling om, hvad de kunne have opnået i livet, hvis — ja, hvis de f. eks. ikke var gået ind i modstandskampen, og hvis de ikke var blevet taget til fange af tyskerne; og endelig har mange den nagende tanke, at deres indsats — og de selv — er glemt.

Meget ofte har de jo tid nok til rådighed til grublerier. Kammeraternes Hjælpefond har — bl. a. takket være din hjælp — kunnet udbetale over 1.000.000,— kr. til de skadelidte, men langt fra alt kan vurderes eller afgøres i rede penge. Fondens kontor er blevet et uundværligt „Bistandskontor“, hvor alle tidligere fanger kan søge hjælp, i næsten alle anliggender lige fra anskaffelse af barnevogn til omprioritering af hus. — Vi kender dem ALLE og ved, hvad der kan opmuntre — og dermed hjælpe dem.

Og nu mener vi altså, at en ferie- og rekreationsrejse for nogle af de skadelidte er en opgave, som fonden — du og jeg — bør bidrage til at gennemføre. Til opgavens gennemførelse søger vi nu hjælp både „udefra“ og „indefra“.

Der meldte sig straks 10 bilejere, der med deres privatvogne gratis vil køre den 3500 km lange tur — gennem Tyskland til Tyrol og Norditalien.

Fonden yder sædvanligvis 150 kr. i rejse- og kostpenge til hver gæst, der besøger vort feriehjem på Kegnæs, og nu mener fonden, at vi primært kan yde samme beløb til en anden ferierejse — nemlig denne.

Hver rejsedeltager skal selv betale noget, nemlig mindst det beløb, han eller hun sparer i hjemmet i de 17 dage, rejsen varer. Vi har sat minimumsbeløbet til 100 kr. (gennemsnitlig 120 kr.). Rejsen koster os ca. 475,— kr., altså mangler vi ca. 200—220 kr. pr. deltager.

Derfor denne henvendelse.

Vi skulle gerne have 35—40 skadelidte (inclusive deres koner) af sted. Til dette antal kommer så chauffører og rejseleder (Kornbeck), således at det samlede tal bliver på 50 personer, hvoraf dog 12 betaler fuld pris. Vi skal bo 6 dage i Zillertalen og 5 dage ved Gardasøen.

Og hvem skal så med?

For de skadelidte, som såvidt muligt ledsages af deres hustru, kan vi opgive følgende invaliditetsgrader, fastsat af Direktoratet for Ulykkesforsikring:

70 pct. - 65 pct. - 25 pct. - 65 pct. -
100 pct. - 75/100 pct. - 75 pct. -
80/100 pct. - 30 pct. - 70 pct. -
30/50 pct. - 65 pct. - 100 pct. -
20 pct. - 50 pct. - 65 pct. - 40 pct. -
65 pct. - 100 pct.

Siger disse tal mon ikke tilstrækkeligt? — Men en udenlandsrejse? Ja — Vi kunne jo give hver af de pågældende de 200 kr., og det ville være en stor hjælp, men dog kun et lille lyspunkt i en lang grå hverdag.

Vi ved — allerede nu — at 38 mennesker glæder sig, helt ud over alle grænser til denne oplevelse. En ferierejse som denne har aldrig tidligere eksisteret i deres tanke, fordi selve tanken var vanvittig — ofte både af sikkerhedsmæssige og økonomiske årsager.

Vi tilrettelægger fællesrejsen til de mindste detaljer således, at rejsen kan gøres for mindre end halvdelen af, hvad den ville koste, hvis den enkelte selv skulle rejse ud..

VI sørger for den hjælp og sikker-

hed, som ovennævnte invaliditetsgrader forudsætter.

VI yder økonomiske tilskud.

DU skal hjælpe os og kammeraterne med økonomien og er dermed medarrangør. Det er dit store udbytte af rejsen.

Kammeraternes Hjælpefond har giro 780, og adressen er St. Kannikestræde 10, København K.

Husk at skrive på talonen: Rejsen for de skadelidte.

Vi glæder os til dit svar.

Kammeratlig hilsen.

For Kammeraternes Hjælpefond
H. KORNBECK.

Henvendelse fra Tjekoslovakiet

Det tjekiske og det slovakiske folk vil i år i august måned fejre 15-årsdagen for den antifascistiske, slovakiske nationalopstand. For 15 år siden rejste det tjekiske folk sig mod de nazistiske okkuperanter og deres hjælpere.

Men side om side med tjekkerne kæmpede også modstandsfolk fra mange andre lande. Det hedder derfor i en henvendelse fra Tjekoslovakiet, at det tjekiske folk aldrig vil glemme disse hjælpere i nødens stund.

Man anmoder derfor fangeorganisationer samt enkeltpersoner, der har deltaget aktivt i denne frihedskamp, om at lade høre fra sig, så man derved kan fremskaffe et materiale, der giver en klarere oversigt over denne hjælp.

Man anmoder om, at der i henvendelserne oplyses om:

navnet,
adressen dengang,
militærrang,
afdelingen, indenfor hvilken man kæmpede i Tjekoslovakiet
samt steder og dataer for kampene.

Ligger man inde med materiale i form af fotografier, erindringer om kampaktioner samt andet skriftligt materiel, vil forbundet for de antifascistiske kæmpere i Tjekoslovakiet være taknemmelig for at låne dette. Adressen er: Prag 2, Legerova 22. Tjekoslovakiet.

A/S LISTEFABRIKKEN „HØNNERUP“
NYBORG MØBELFABRIK OG MASKINSNEDKERI Tlf. Nyborg 56
SPARE- OG LAANEKASSEN FØR BOGENSE OG OMEGN
MAGASIN DU NORD v/ Henry Nielsen Tranebjerg - Samsø
FLEMMING ANDERSENS BOGHANDEL Tranebjerg - Samsø
HERREMAGASINET C. Haahr Tranebjerg - Samsø
IMPORTØREN Tranebjerg - Samsø
SAMSØ KORN OG FODERSTOFFORRETNING A/S Ballen - Samsø
ØRBY BRUGSFORENING pr. Kolby Kaas
SLAGTERIUDSALGET Ballen - Samsø
SVEND HENRIKSEN Urmager og guldsmed Aakirkeby
ANDELSMEJERIET LØKKEN

ANDERSEN & HEEGAARDS INGENIØRFORRETNING A/S HAVNEGADE 37 — KØBENHAVN K.
ESKILDSSEN & SØN NR. FARIMAGSGADE 61 — KØBENHAVN K.
CARSTEN WARBURG ROSENVÆNGETS ALLE 48 — KØBENHAVN Ø.
AXEL S. STANGENBERG AKTIESELSKAB Frederiksholms Kanal 4 København K.
ANDERS NIELSEN & CO. TRANSPORT — SPEDITION Frihavnen C. 8335
H. J. SIMONSEN & CO. INTERNATIONAL SPEDITION St. Kongensgade 63 A København K.
SPAREKASSEN FØR STOREHEDINGE OG OMEGN
JOH. LARSENS EFT. MASKINFABRIK St. Heddinge Telefon 39
M. E. HOVMAND HANSEN KNUTHENLUND STOKKEMARKE
AKTIESELSKABET GRÆNGEGAARDENS TEGLVÆRK GRÆNGE
FREDERIK NIELSENS EFTF. NYBORG A/S

JOHN

et minde fra Berlin

Fortalt af J. KRONIKA

Redaktør J. Kronika, Flensborg, giver en gribende skildring fra årene i Berlin, hvor han var en af vore førende korrespondenter til blade i Skandinavien.

Gennem denne menneskeskildring får man også et levende indblik i den voldsomme ideologiske kamp, der var en realitet for tusinder intellektuelle.

Artiklens hovedperson, den unge nordmand John, der uddannede sig til ingeniør, først i Norge, siden i Berlin. Han faldt som norsk officer i den engelske hær.

Når man trådte ind i Johns værelse, så faldt blikket uvilkårligt på et stort fotografi i en skøn ramme. Billedet var anbragt på studentens arbejdsbord. På en hædersplads. Man fængsledes af et meget særpræget kvindeansigt — ikke egentlig nogen blid skønhed; snarere med et udtryk af styrke, intelligens, aktivitet, ærgerrighed.

„Det er Sylvia . . . min mor“, forklarede John, når man første gang besøgte ham indenfor hans egne fire vægge i Berlin.

John læste ved den Tekniske Højskole i Charlottenburg. Han skulle være ingeniør og militærflyver. De første trin på uddannelses-stigen var

blevet klaret hjemme i Norge. Nu skulle Berlin give den sidste faglige afslutning.

Sammen med John gik i årene forud for sidste storkrig en hel lille flok unge nordmænd på universitetet og på andre skoler i Hitlers Berlin. Det var tydeligt, at John var flokkens midtpunkt. Han var det med rette.

Jeg vover at sige, at jeg aldrig nogensinde har truffet noget ungt menneske af det væsen og med de kvaliteter, som John sad inde med. Han var faktisk enestående — det er ingen overdrivelse. Han vandt alle og enhver, som kom ind under hans rene og skønne sinds udstrålinger. Dertil kom, at John rent legemligt var noget af det smukkeste, som man kunne se for sine øjne.

John lod mig skue ind i alle sit livs sider og kroge. Også i de allermest „hemmelige“. Han var „Oxfordmand“. Og han tog dette — ligesom alt andet — dybt alvorligt. Han gik aldrig rundt med uopgjorte skyldfølelser. Han skriftede, han „samdelte“, han bad om tilgivelse. Aldrig skånede han sig selv, hvor der var tale om et opgør eller noget i den retning.

„Det er vel nok til syvende og sidst Sylvia — min mor, — der har fået mig til at overgive mig og mit liv helt til Guds førelse“, sagde John. „Til at begynde med ville jeg absolut ikke. I lang tid talte Sylvia for døve øren. Men så blev jeg overvundet — og Gud ske lov for det!“

Efter en lille pause føjede John til, med sollys i de klare drengøjne:

„Og nu skal hele Norge vindes for Guds førerskab . . . således som Tyskland er vundet for Hitlers førerskab“.

Der kom i Berlin-årene — mellem 1933 og 1939 — også for John en tid, da han blev blændet, forvirret, famlende og tvivlende. Dette er let at forstå for den, der selv har oplevet den tid, den tids unge og den tids besættende politiske religion: djævelpagtens nazisme.

John holdt daglig til hjemme hos mig. Og han bragte en hel skare af kammerater med sig, tyskere og nordmænd. Han fik meget ofte overladt min dagligstue til „party“s i „Oxford-stil“. Den ene efter den anden af kammeraterne blev overvundet og vundet gennem Johns vidunderlige vidnesbyrd.

Men så kunne det hændes, at først den ene og så den anden af de tyske unge nogen tid efter overgivelsen til „Guds førelse“ kom til John og sagde: „Hitler kommer først, John . . . Vi kan ikke følge Kristus, dersom ikke vi forinden betingelsesløst og tolt (!) overgiver os til Hitler, med alt, hvad vi er . . .“

John kom i knibe.

Han bad mig om een af vore mange, dybt fortrolige samtaler „under fire øjne“.

Jeg måtte jo holde mig til „de fire absolutter“ og være „absolut ærlig“ overfor John. Og så sagde jeg til ham:

„Kristus kommer for ethvert menneske og til enhver tid og under alle omstændigheder først“.

„Ja . . . men tyskerne da“, svarede John, idet han så på mig med et brændende blik og med lidt trodsigt blussende kinder. „Tyskerne . . . med deres Hitler, med denne uforlignelige fører . . .“

„Det nytter altsammen ikke noget, John; også for tyskerne må Kristus absolut og ubetinget komme først, til enhver tid og under alle omstændigheder“.

„Jeg vil ikke miste mine tyske venner, Helmuth F. og alle de andre . . . For dem må vel Hitler komme først . . . Det gør dem da ikke til dårligere kristne . . . Måske snarere tværtimod! . . . Kan Du da ikke se det, Jens?“

„Her er ingen kompromis'er mulige, John“.

En overgang holdt John fast ved

ROBERT LARSEN
VODBINDERI
SKAGEN

AKTIESELSKABET
SKAGENS BANK

FOLKEBANKEN
FØR FREDERIKSHAVN
OG OMEGN
AKTIESELSKAB

JALCO
FISKEEKSPORT
FREDERIKSHAVN

A/S HIRTSHALS BANK
Filial af
A/S Hjørring Diskontobank

A/S VESTAS
Lem st.

AAGE CHRISTENSEN
CHARTERING &
LINERAGENT
AALBORG

AKTIESELSKABET
SAMSØ BANK
TRANEBJÆRG

SPARE- OG LAANEKASSEN
TRANEBJÆRG - SAMSØ

SPAREKASSEN
FØR SKAGEN OG OMEGN

CARLSEN & AAENS VAADBINDERI
HIRTSHALS

HIRTSHALS VAADBINDERI A/S

BY- OG LANDBOSPAREKASSEN
I FREDERIKSHAVN

TH. HANSEN A/S
G. M. FORHANDLER
Søndergade 15
Frederikshavn

„FREMtiden“
GENSIDIG DANSK LIVSFORSIKRINGSFORENING
OPRETTET 1888, AALBORG

P. LINDHOLM & RYØ
AALBORG

den mening, at hans unge tyske venner — disse helhjertede, men vildledte og misbrugte idealister — havde ret og at jeg havde uret.

Men kun en overgang.

John fandt vejen tilbage til fuld klarhed i sin tro på Gud og på Guds førelse som det første. Dog blev han ved med at sørge over tabet af de tyske venner, som fjernede sig fra ham og fra os andre i Händel Allee i Berlin, fordi vi ikke kunne, ikke ville og ikke måtte gå med til dette at sætte Hitler over Kristus. Helmuth F. var een af de mange, der — ikke vidende, at de var en satanisk forførsers ofre — gik i døden for den politiske religion: „Hitler først . . . !“

☆

En dag kom John hjem til mig med den unge tyske ingeniør-student X.

„Vi må hjælpe ham, Jens“, sagde John; „vi må hjælpe . . .“

X studerede på den Tekniske Højskole, ligesom John selv. Han var velskabt som en ung Gud. Som syttenårig var han blevet knyttet til den store teaterleder Max Reinhardt's scene i Berlin. Han havde danset excentriske solopartier. Uden uddannelse. En gudbenådet kunstner, der uden videre kunne det hele, fordi talentet var blevet nedlagt i legemet som ballet-kunstens intuitive instrument. „Der göttliche Ephebe“, sagde dengang det hektiske Berlin om ynglingen X fra Max Reinhardts teater. Derefter var den unge danser blevet assistent og sekretær hos en verdensberømt filmskuespillerinde. Hos hende havde han, i ulykkens dage, lært at drikke af cognak-flasken. Drikke cognak fra morgenstunden af. Skuespillerinden havde nogen tid efter Hitlers magtovertagelse begået selvmord. Thi hun var til 50 procent jøde. Og derfor var hun dømt til kunstnerisk og menneskelig undergang i naziriget. X havde ovenpå selvmordet „arvet“ revolveren og en mængde cognak-flasker . . .

Nu prøvede han på, med nogle års forsinkelse, at uddanne sig til et „borgerligt erhverv“. Men alle anstrengelser glippede. Det unge blod var forgiftet og kunne ikke mere undvære

alkoholen . . . Bohëmen . . . Dæmonierne . . .

„Vi må hjælpe ham, Jens“, sagde John; glødende for denne opgaves løsning.

„Mig kan ingen hjælpe“, svarede X. „Jeg er fortabt. Alkohol har sit uløselige tag i mig. Der er intet at gøre. Jeg er simpelthen dømt til at gå til grunde . . .“

Så fik John „førelsen“, som Oxford-folkene sagde. Denne „førelse“ gik ud på følgende:

Vi to, John og jeg, skulle slutte en pagt med X. Foreløbig for eet år. I dette år skulle vi tre aldrig røre alkohol (jeg fik dog „dispens“, for så vidt, som jeg ved officielle politiske og journalistiske banketter skulle have lov til i forbindelse med toasttaler at nippe til et enkelt glas champagne!). Hver gang, X herefter ville møde en ny fristelse fra spiritus-djævlens side, skulle han tænke på pagten. Han skulle ved hver ny fristelse ihukomme, at to andre mennesker for hans skyld gav afkald på en nydelse. Vort „offer“ skulle hjælpe ham til at kunne sige nej, til at kunne forsage og sejre . . .

Det lykkedes!

X bestod prøven — i hvert fald denne prøve.

Og John var taknemlig og glad.

☆

I mit hjem i Berlin blev John forlovet med en pige fra et dansk hjem i Flensborg. Nogen tid efter blev de to gift i Norge.

Til forlovelsen i Berlin kom der et langt, meget personligt brev fra kong Haakon. John var kongens unge ven og kongens gudson. Det havde han aldrig fortalt os. Nu fik vi så lidt mere at vide om forholdene derhjemme; også om Sylvias stilling og virke; om den rolle, som professor Salvenses hjem ved Parkvejen, bagved kongeslottet, spillede i Oslo . . .

☆

John ville, medens han studerede i Berlin, venskab mellem Tyskland og Norge.

Men så overfaldt Hitler hans fædreland. Så gjorde Hitler Tyskland til verdens fjende.

Derefter var Johns plads selvfølgelig ved siden af kong Haakons kæm-

pende mænd og kvinder. John fulgte et frit og ubøjeligt Norges konger til England.

Sylvia — Johns mor — kom i Hitlers koncentrationslejr. I een af de værste: Ravensbrück. Der ydede hun sine medfanger enestående hjælp. „De er fræk“ — sagde een af Ravensbrücks Hitler-gangsters en dag til Sylvia Salvesen. „Jeg er norsk“, lød professorindens stolte svar.

John satte under krigen livet til som officer i kong Haakons frie og kæmpende tropper.

Sylvia vendte efter befrielsen i 1945 fra nazi-helvedet i Ravensbrück tilbage til Norge.

I hendes store arbejdsværelse på første sal i villaen ved Parkvejen bag ved kongeslottet i Oslo hænger det skønne portræt af John, som tyskeren og vennen Herberth von Krummhaar malede i Berlin, nogle år før krigens udbrud.

Da Sylvia i begyndelsen af 1957 fejrede en — vist nok „rund“ — fødselsdag, holdt hun i villaens overfyldte og festlige stuer — på engelsk, vi var en international kreds — en gribende mindetale om John . . . my boy, my son, whom I lost in that cruel war . . .

Og de tilstedeværende, der havde kendt John, blev en lang stund ved med at tænke på den velsignede norske gut.

Jeg sagde på fødselsdagen til Sylvia — jeg mente det; jeg er villig til at gentage det — :

„Fru Sylvia — der er intet andet, der kan forlene Dem med så stor en hæder og ære som dette ene, at De er Johns mor . . .“

Frihedsmuseet — på tysk.

Bladet „Der Widerstandskämpfer“, der udkommer i Wien, bragte i sit nummer for januar 1958 en interessant artikel på tysk af Max Oppenheim om „Et besøg i den danske modstandsbevægelses museum“.

Artiklen bragte en mængde kendsgerninger om frihedskampen. De tre ret store illustrationer viste kanonhallen, den ene af fløjene indvendigt samt nedkastningsgruppen.

I/S C. M. NIELSEN

HOU-ULSTED

CHR. RIEGEL'S

TRÆVAREFABRIKER A/S

VIBORG

SKALMA

SKALS — TLF. 19 - 125

A/S ANDERS LUND

Kartoffeleksport
Skals

ELECTRIC

K. Jensen & E. Agerkilde
735 Viborg 736

CENTRALVASKERIET

J. Hedegaard Pedersen
L. Sct. Pederstræde 19 — Viborg

BAK LARSEN & CO.

Bogtrykkeri — Stempelfabrik
Gravene 9 - 11 — Viborg

E. HANSEN & V. NIELSEN

Snedkermestre — Viborg

**ØSBY CYCLE- OG RADIO-
FORRETNING**

Aktieselskabet
VARDE BANK
Grindsted afdeling

SÆBY BANK

AKTIESELSKAB

ØSTVENDSYSSEL ANDELSSVINESLAGTERI

SÆBY

A/S SÆBY FISKE-INDUSTRI

HJØRRING DISKONTOBANK

AKTIESELSKAB

CHR. KJÆRGAARD

Aktieselskab
Hjørring — Tlf. 1021 - 1022

HJØRRING AMTS

ANDELS-SVINESLAGTERI

RASMUSSEN & DAMKIER

Hjørring

A/S TAARS BANK

Filial af A/S Hjørring Diskontobank

T. C. OEHLENSCHLAGER A/S

Kolonial en gros

Grindsted

Da biskop Berggrav omvendte sine fangevogtere

Hidtil ukendte træk om førstemanden i den norske kirkes modstandsbevægelse og om hans djærvhed og mod

Han omvender sine fangevogtere, sagde man under den tyske besættelse om den for nylig afdøde biskop Ejvind Berggrav, Norges kirkes store, ranke mand i modstanden mod voldsherredømmet.

Biskop Berggrav tegnede i en samtale kort før sin død med den svenske journalist Margit Strømmerstedt en række glimt, præget af hans stærke, livsbekræftende personlighed, af en selvbiografi med flere hidtil helt ukendte træk fra de bevægede krigsår. Den bortgangne norske kirkeleders beretning bringes nu i bladet „Vår Kyrka“, hvorfra vi gengiver et afsnit om biskoppens liv før og under hans fængsling:

Under krigen kom jeg jo uden egne bestræbelser, og uden at have gjort mig særlig værdig dertil, til at overtage ansvaret for hele det kirkelege og tillige det kulturelle livs udfoldelse i Norge, siger biskop Berggrav. Det var frygteligt. Undertiden måtte der jo gives ordrer, som kunne bringe andre mennesker i fængsel. Og da jeg løste præsterne fra deres forbindelse med staten og forbød dem at modtage løn fra denne, kunne det have ført til, at de alle blev bragt på bar bund. Dengang kunne jeg jo ikke forudse, at menighedernes medlemmer ville træde til overalt og erstatte præsterne den udeblevne løn. Men for at kunne påtage sig ansvar for andre, kræves der mere end blot en overbevisning — man må være kaldet.

Den fangne biskop listede sig ud på familiebesøg.

Biskop Berggrav fortæller videre: Da jeg blev arresteret, sad jeg først i Bredvett, indtil jeg blev overflyttet til mit to etagers sommerhus 25 km fra Oslo. Den tyske værnemagt var blevet forskrækket over den psykolo-

giske virkning i det norske folk af min arrestation og ville undgå at udfordre den offentlige mening. Derfor sendtes der telegrafisk ordre fra Berlin til min overflytning.

Jeg led ikke noget særlig ondt i min fængselstid. Men i tre år nægtede man mig at se min familie. Det kunne imidlertid omgås. På øverste etage var der to soveværelser. Her boede jeg med den tyske vagtchef i det ene værelse. Men jeg smurte hængslerne på min dør, så den ikke pib, og om natten sneg jeg mig på strømpesokker ned ad trappen og ud gennem køkkenvinduet, hvorefter jeg kunne møde min hustru og mine børn. Min ældste søn var en mester i at charmere og narre vagterne, og han kom om natten ind ad vinduet med breve og meddelelser til mig.

Mange af vagterne var meget menneskelige i deres reaktioner og skammede sig over at skulle gå dér og passe på mig. Ved en julefest, vi holdt, sagde vagtchefen til mig: „Nu kan jeg ikke tage dette her mere — pas I nu selv vagten, så tager jeg mig af fruene“. Og han førte virkelig min hustru til mig den jul. Det var meget modigt gjort, for han risikerede at blive skudt, hvis det blev opdaget, og der kom inspektion fra Gestapo på alle mulige tidspunkter.

Det kneb med at skaffe vagter.

Da et svensk blad havde skrevet, at „Berggrav omvender sine vagter“, blev Quisling rasende og forlangte vagterne udskiftet hver tredje uge, men da han forlangte, at der altid skulle være „ægte“ Quislinge imellem, kneb det med at skaffe mandskab, fordi Quislings personlige livvagt var på 30 mand, og de resterende kviede sig ved hvervet, der var en plet på deres „ære“.

Konference i Paris

Højesteretssagfører Povl Melchior og direktør Otto Levysohn har i Paris deltaget i en konference om erstatningskravene til Tyskland.

Det drejede sig om en „Jewish claims conference“ under „Joint committee“. Der foreligger flere udviklede spørgsmål, f. eks. dette: Den skadelidte var statsborger i landet A, blev taget til fange i landet B, kom i k-z-lejr i Tyskland og bor nu i landet C, hvilket land skal så rejse sagen for ham eller hende?

Fra tysk side er der allerede udbetalt 450 mill. som erstatning til jødiske institutioner i Europa. For Danmarks vedkommende anvendes der beløb efter en 5-års plan til f. eks. restaurering af Synagogen og alderdomshjemmet.

Man ville i sin tid under pogromerne hellere anvende penge til at hjælpe folk til Sverige end til at holde bygningerne vedlige og udbedre skaderne. Reparationsarbejderne har da måttet vente indtil nu.

Den tyske kaptajn og grønlandsbådens forlis

„De smelter i dag mere is, end De aner“.

Det har gjort indtryk på os alle, at det blev en tysk trawler med en tysk kaptajn, der satte alt ind på at hjælpe grønlandsskibet „Hans Hedtoft“.

Kaptajn Albert Sierck var indbudt til mindegudstjenesten i Holmens kirke den 18. februar, og han fik samme dag af kongen overrakt ridderkorset.

Vi finder det helt i sin orden.

Outze slutter en leder i „Information“ for 18. februar med følgende rammende linjer:

„Uden at det iøvrigt skal sløres til med trykssvæerte eller stadses op med ord kan det vel siges sådan direkte til Albert Sierck fra Bremerhaven: Ved Deres tilstedeværelse i Danmark i dag smelter De mere is, end De aner“.

**MORSLAND'S
FOLKEBANK A/S**

**AKTIESELSKABET
THISTED BRYGHUS**

**AKTIESELSKABET
RINGKJØBING BANK**

**N. N. MØLLER & SØN A/S
RINGKØBING**

**RINGKJØBING OG OMEGNS
SPAREKASSE**

**IVER JENSEN
TRIKOTAGEFABRIK
IKAST**

**A/S DANSK
VIGOGNESPINDERI
IKAST**

**GRINDSTED-GRENE
OG OMEGNS
SPARE- OG LAANEKASSE**

KAAS BRIKETTER A/S

KAAS

**AKTIESELSKABET
N. A. CHRISTENSEN & CO.
NYKØBING MORS**

**AKTIESELSKABET
SKARREHAGE MOLERVÆRK
NYKØBING MORS**

**MORSØ BANK A/S
NYKØBING MORS**

**NYKØBING M. OG OMEGNS
SPAREKASSE-FORENING**

**NYKØBING JERN OG STAAAL
GRØNNEGADE 12 — TELEFON 600 — NYKØBING M.**

**A/S A. ANDERSENS STAALVAREFABRIK
GODTHAAB ST. — JYLLAND**

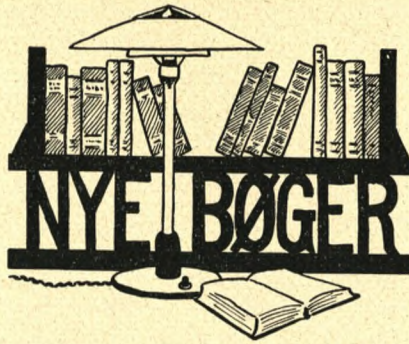
Ny chef for hjemmeværnet

Johnstad-Møller
— går.

P. M. Digmann
— kommer.

Anne Frank — endnu engang.

Ernst Schnabel: Anne Frank som vi kendte hende. Grafisk Forlag. 157 sider. Kr. 12,50.

„Anne Franks Dagbog“ blev en verdenssucces, først i bogform og siden som skuespil, og snart kommer stykket også som film.

Det er forståeligt, at man har villet fortælle noget mere om denne unge pige, hvis skrivelser har gjort så dybt indtryk på mange og hvis skæbne har rystet mennesker i alle lande — også i Tyskland.

Der har været skrevet masser af forfærdende virkelighedsskildringer om de tragedier, der blev udspillet under nazisternes udryddelseskamp mod jøderne, men det er ligesom man ikke har kunnet absorbere så mange rædsler og uheldige skæbner. Anne Franks stilfærdige skildring af de 8 jødiske personers daglige liv i baghuset i Prinsengracht i Amsterdam, hvor de skjulte sig for nazisterne, har man lettere kunnet fatte. Det er rigtige levende mennesker på godt og ondt man lærer at kende gennem bogen, og man føler deres angst og lever med i deres små fortrædeligheder og store sorger; man er spændt på, om det skal lykkes for dem at forblive skjult til befrielsen kommer. Det virker som et chok, da deres skjulested opdages og alle arresteres.

Dagbogens pludselige ophør og den korte notits om, at alle de 8 beboere i baghuset endte i koncentrationslejre og kun faderen overlevede, er vel nok bogens stærkeste virkemiddel.

Mange har vel spurgt sig selv: hvad skete der efter arrestationen og hvilken skæbne fik hver enkelt af bogens personer?

Journalisten Ernst Schnabel har

fulgt Annes spor, men — som der står i bogen — „det er et spinkelt spor — ad skoleveje og drømmeveje, ad flugtvejen, på tærsklen til hendes skjulested og på vejen til døden“.

Ikke mindre end 42 vidners udsagn bringer bogen tillige med dokumenter om den tyske besættelse i Holland. Også nogle af Annes egne optegnelser, der ikke tidligere har været offentliggjort, optrykkes.

Alle, der har læst „Anne Franks Dagbog“, vil også læse denne bog, og de vil endnu en gang gribes af Annes tragiske skæbne — een skæbne blandt millioner af skæbner, der afsluttedes i tyske koncentrationslejre.

OLAV HOLST.

Dagbogsblade

23/1.

Hærværk mod frihedsmonument.

Et mindesmærke over tre medlemmer af den danske brigade, som er opstillet ved Landsarkivet på Jagtvejen i København, har været udsat for hærværk. En eller flere — formodentlig voksne — har forsøgt at rive mindesmærket ud af fundamentet og valte det. Stenen har tidligere været udsat for overlast og blev den gang yderligere sikret med en jernstiver til rækværket, men det har alligevel været muligt at rive mindesmærket løs.

Stenen har stået så fast, at der næppe kan være tale om drengestreger. Politiet undersøger i dag sagen, men som tilfældet var i Arhus med hærværket mod Knud Nellemoes frihedskæmper-skulptur, knytter man ikke større forhåbninger til opklaring af hærværket.

Stenen er rejst over tre medlemmer af brigaden — Freddy Otto Monsted, Arne Olesen og Hirsch Zneider —, der blev dræbt af snigskytter på Jagtvejen kort efter at brigaden var gået i land den 6. maj 1945.

Stenen er i dag blevet stillet på plads.

25/1.

Ny landsforening for modstandsbevægelsen.

Efter spørgningen af „Frihedskampens veteraner“ i søndags, har de 7 organisationer, som forlod sammenslutningen, nu besluttet at oprette en ny landsforening, der får navnet „Modstandsbevægelsens Landsforbund“. Der er udarbejdet vedtægter og love for den nye organisation, ligesom der er nedsat et forretningsudvalg med repræsentanter for de tre største organisationer som medlemmer. Udvalgets medlemmer er Poul Andersen fra Nationalt Værn, Thomas Sneum fra Allierede danske våben-

Modstandsmanden Johnstad-Møller afløses den første maj som chef for hjemmeværnet af modstandsmanden P. M. Digmann.

Der har været stor spænding om denne udnævnelse. Man vidste jo, hvornår Johnstad-Møller faldt for aldersgrænsen, men hvem blev hans efterfølger?

I vore kredse er den afgående og den kommende chef velkendte, og deres popularitet af ens størrelsesorden.

Johnstad-Møllers mandige og kammeratlige færd i Neuengamme er jo velkendt, og anekdoter om hans replikker er stadig godt fortællestof.

Den nye chef, P. M. Digmann, huskes af de mange Frøslev-fanger som lejrens danske kommandant.

Det faldt i hans lod at meddele befrielsesbudskabet i lejren og sige de første befrielsesord gennem mikrofonen.

Karakteristisk for Johnstad-Møller er hans beslutning om at melde sig som menig i hjemmeværnet dagen efter, at han går af som chef.

Vi har af og til bragt meddelelser om Digmanns karriere og skal derfor i denne omgang begrænse os til et:

Til lykke med opgaven!

Møde om det tyske spørgsmål

„Udvalget af tidligere fanger og modstandsfolk“ indbød til møde i „Kvindernes Bygning“ torsdag den 29. januar.

Emnet for rundbordssamtalen var „Det tyske spørgsmål“. Som talere var bl. a. mødt generalsekretæren for FIR, Andre Leroy, samt dr. Wilh. Steiner, Wien.

Mødet havde samlet omkring 150 deltagere.

ALF MOUGAARD

Murermester
AARHUS

BEDRE BARBERING

SAA EMINENT

J. HANSEN

Sct. Paulsplads 12 — Aarhus

NIELSEN & HINGE

Maskinfabrik
Studsgade — Aarhus

HELMUT KJÆR A/S

Thunøgade 40 — Aarhus

BRDR. KOFOED

Stenhuggeri — Marmorvarefabrik
Aarhus

**KONRAD JØRGENSENS
BOGTRYKKERI**

Kolding

**FA. NIELSEN & SKOV PETERSEN
A/S**

Kolding

KOLDING

SALATFABRIK

SVEND WÆVER A/S

Haderslev

N. C. KLOSTER A/S

HADERSLEV

REVISIONSFIRMAET

M. GLYTTING & M. BLOKDAL-PEDERSEN
AARHUS

C. HOFMAN & CO.

JERN- & STAALFORRETNING
SØNDERALLE 35—37 — AARHUS

A. JESPERSEN OG SØN A/S

LYSTRUPVEJ 50 - RISSKOV - TELEFON 7 80 77

AARHUS VÆRKTØJSMAGASIN A/S

SØNDERGADE 70 — AARHUS

AARHUS SAVVÆRK

DANSK BRANDFORSIKRINGSELSKAB
„VERMUND“ AF 1904

AARHUS

JYDSK KAFFECOMPAGNI A/S

RANDERS

VARDE TRÆLASTHANDEL

AKTIESELSKAB

VESTJYSK TRÆLASTHANDEL - VARDE
VARDE BETONVAREFABRIK
Haakon Kunø og Aage Pedersen

fæller og professor Ove Hoff fra „Gestapofangerne“. De respektive foreninger skal nu tage stilling til det nye forbund.

29/1.

54 procent af andragenderne om NS-erstatning afvist.

Til lands-erstatningskontoret i Kiel er der indgået 39.000 andragender om erstatning for skade, voldt af de nazistiske myndigheder som følge af de forfulgte race, verdensanskuelse, tro osv. Ca. 27.000 af disse andragender er blevet færdigbehandlet, oplyste indenrigsminister Lemke i går, og landet ligger hermed betydeligt over forbundsgennemsnittet på dette område. Til gengæld er også en forholdsvis stor del af andragenderne ikke blevet bevilliget, nemlig 54 procent. Man håber at kunne afslutte arbejdet med udgangen af 1960.

Hermed vil der være gået 15 år, fra det sidste nazistiske flag blev halet ned og nazitidens ofre fik den erstatning for udståede lidelser, som staten har både moralsk og juridisk pligt til at udrede. At kendte nazister allerede i årevis har modtaget deres klækkelige pensioner, skal man vist i den forbindelse ikke tale for højt om.

29/1.

4.-maj-kollegium i Marstal.

Frihedsfondens bestyrelse har besluttet at medvirke til opførelsen af et 4.-maj-kollegium i tilslutning til navigationsskolen i Marstal.

Kollegiet, der vil afhjælpe savnet af boliger til de søfartsstuderende i Marstal, skal stå som et minde om den betydelige indsats, danske sømænd gjorde i den allierede handels- og krigsflåde under krigen. — Som på de øvrige seks 4.-maj-kollegier vil unge, hvis fædre mistede liv eller helbred under krigen — hvad enten det var under modstandskampen her i landet eller i allieret tjeneste — få fortrinsret.

Fra Marstal kommune og Marstal navigationsskolefond ydes der — for kommunens vedkommende dog under forudsætning af indenrigsministeriets godkendelse — en gave på 200.000 kroner samt byggegrund, og skibsreder A. P. Møller har givet tilsagn om en gave på 100.000 kr.

7/2.

Schubert og Sorge fik livsvarigt straffearbejde.

De to tidligere fangevogtere i nazistiske koncentrationslejre, Wilhelm Schubert og Gustav Sorge, blev ved en domstol i Bonn i går idømt livsvarigt straffearbejde efter at være kendt skyldige i at have sparket og

trampet fanger til døde, druknet dem i kloaker eller skudt dem.

De to mænd, som begge var underofficerer, stod anklaget for sammen eller enkeltvis at have ansvaret for mord på over 11.000.

8/2.

Forfatters minde hædres.

Et af Hitlertidens ofre vil fremtidig blive mindet i Karlsruhe, hvor en evangelisk menighed har opkaldt et nyt kirkeligt ungdomshjem, der blev indviet fornylig, efter forfatteren og salmedigteren Jochen Klepper.

Jochen Klepper var allerede i trediveerne kendt som forfatter, men blev i nødens og forfølgelsens år salmedigter, hvis sange og salmer nu sikkert er ved at arbejde sig ind i de tyske salmebøger. Hans hustru var halvjøde, og han blev truet med straf, hvis han, der var arier, ikke ville lade sig skille fra hende. Dette skridt kunne han som kristen ikke tage, og han forberedte derefter familiens flugt til udlandet. I sidste øjeblik blev flugten opdaget og forhindret, og Jochen Klepper, hans hustru og deres steddatter så i deres fortvivlede situation ingen anden udvej end selvmordets. De tog deres liv i 1942.

8/2.

Tysk lov mod anti-semitisme.

Det vesttyske forbundsråd vedtog i går enstemmigt Adenauer-regeringens ny „antisemit-lov“, som hjemler strenge fængselsstraffe for enhver tysker, der gennem ord og handling røber jødehad.

Loven, som nu sendes til forbundsdagen, før den træder i kraft, er affødt direkte af de talrige anti-jødiske episoder, der er indtruffet i Vesttyskland i det sidste års tid.

Forbundskansler Adenauer præsenterede for kort tid siden lovforslaget med en bemærkning om, at fast og beslutsom handling syntes nødvendig, hvis tyskerne skulle kunne genopbygge deres selvagtelse og deres omdømme i udlandet oven på Hitlertidens frygtelige jødefølgelser.

Loven sigter i sin tekst ikke udelukkende på antisemitismen, men på enhver form for mishagsytringer mod „nationale, racemæssige og trosræssige grupper“. Den fastslår en minimumsstraf på tre måneders fængsel for lovovertrædere — og der sættes ingen maksimumsgrænse for straffens størrelse.

8/2.

16 SS-betjente i Vest-Berlin suspenderet.

Politidirektøren i Vest-Berlin har måttet give offentligheden meddelelse om, at 16 eftersøgte fhv. SS-folk har fået held til at snige sig ind i byens politikorps.

De 16 mænd, som blev opdaget ved en

fornyet undersøgelse af de enkeltes fortid, er omgående suspenderet, og der er nu indledt undersøgelse mod dem.

Under krigen tilhørte de den berygtede politibataljon 9, som deltog i masseskydninger af jøder, polakker og russere. Bataljonen stod under SS-kommando og var indsat i de tyskbesatte østlige områder. Af de i alt 400 medlemmer af denne politienhed var det hidtil lykkedes at finde frem til 200.

Ved den fornyede undersøgelse kom det for dagens lys, at også 40 politiebedsmænd i Vest-Berlin i sin tid havde gjort tjeneste ved bataljonen, men kun de 16, som nu er suspenderet, menes at have været direkte impliceret i forbrydelserne.

180 medlemmer af SS-bataljonen blev efter krigen af englænderne udleveret til Sovjetunionen og her idømt høje tugthusstraffe.

9/2.

Tysk krigsforbryder for retten i Athen.

Ved en militærdomstol for krigsforbrydelser i Athen indledes i morgen en proces mod den 45-årige sagfører, dr. Max Merten fra Berlin, der er anklaget for alvorlige forbrydelser i Grækenland under den anden verdenskrig.

Merten var under en del af krigen stedfortræder for den militære øverstbefalende i Makedonien og på de Ægæiske øer. Han anklages for at have dræbt 680 græske civile, overvejende gidsler, deporteret og fængslet tusinder af andre grækere og dræbt, fængslet og deporteret i tusindvis af græske jøder. En stor del af jøderne deporteredes til Polen, hvor de endte livet i Hitlers gaskamre.

Desuden beskyldes Merten for en systematisk terrorisering af civilbefolkningen. I Saloniki lod han 9.000 mandlige jøder fængsle og tvang dem til i glødende hede at stå i timevis på frihedspladsen.

18/2.

Østrig giver erstatning til nazisternes ofre.

Den østrigske regering er efter langvarige forhandlinger med USA, Storbritannien og Frankrig gået med til at oprette et fond på seks millioner dollars (42 mill. kr.) til erstatningsbetalinger til personer, som i nazitiden blev forfulgt af politiske, religiøse eller racemæssige grunde.

Kun personer, som levede i Østrig i Hitlertiden, kan komme til at nyde godt af erstatningerne, som vil blive udbetalt i tiden 1. juli 1959 til 31. december 1961, oplystes det i går i det officielle communiqué.

FREDERICIA BYES OG OMEGNS SPARE- OG LAANEKASSE

**FOLKEBANKEN
FOR HERNING
OG OMEGN
AKTIESELSKAB**

BOTEX
FABRIK FOR BOLIGTEXTILER
HERNING

DANSK HYDRAULIK
Industri-Aktieselskab
JULSMINDE - DENMARK

**HERNING HEDE- &
DISCONTOBANK
AKTIESELSKAB**

KOLMAN & BOLET
Telefon 1881
Bredgade 6 - Herning

HANDELSBANKEN i Grindsted
Filial af
A/S Kjøbenhavns Handelsbank

**HORSENS BANK
AKTIESELSKAB**

HORSENS LANDBOBANK A/S

**CARL F. NIELSEN
HERNING**

**HERNING HANDELS- OG LANDBRUGSBANK
AKTIESELSKAB**

**HAMMERUM HERREDS SPARE- OG LAANEKASSE
HERNING**

SIGURD STENHØJ I/S
Autoløftere
Donkrafte

Maskinfabrik - Barrit - Telf. 4
Kompressor anlæg
Presser

Gestapofangerne

Smuk matiné

Gestapofangernes matiné i Odd-Fellow-Palæets store sal søndag eftermiddag den 25. januar fik et smukt forløb.

Formanden, professor Ove Hoff, indledte med at byde velkommen, og pianisten Kjell Olsson spillede Chopin og akkompagnerede Henry Skjær, der sang Weyse, N. W. Gade og P. Heise, mens Mogens Wieth læste Kaj Munks „Stjernebilledet“, og Ingeborg Brams læste digte bl. a. af Øverland og Nordahl Grieg.

Poul Reumert læste på sin fremragende måde „Terje Vigen“ og „I Danmark er jeg født“.

Den veloplagte Poul Reichhardt sang Papageno-scener af Mozarts „Tryllefløjten“, akkompagneret af John Winther.

Arveprins Knud og arveprinsesse Caroline Mathilde havde vist matinéen den ære at være protektorer.

Besøget var ret godt, men der skal jo meget til for at fylde den store sal en søndag eftermiddag.

Tilhørerne var særdeles veloplagte og efterkom i rigt mål Ove Hoff's opfordring til at give bifald, der svarede til en fyldt sal.

Besøget i den norske kirke

Gestapofangernes Sjællands-afdeling havde en hyggelig og interessant aften i den norske kirke foran på Amager tirsdag den 27. januar.

Man studerede med interesse Sv. Aa. Svendsens gave til den nye norske kirke, modellen af den finske bark „Aurora“. Den er det første, man ser, når man træder ind i den hyggelige opholdsstue.

Under besøget fik man at vide, at den norske sømandskirke havde ført en noget vagabonderende tilværelse i København, idet man var startet i Nyhavn, var senere flyttet til den svenske kirke, derfra til „Norges Hus“ og nu endelig havde kunnet sætte foden under eget bord.

Kirken er en hyldest til de norske søfolk, der fremfor mange andre havde båret kampen.

Kirken, der også rummer sømandshjemmet, havde kostet 2,5 millioner, men indsamlingen havde inbragt så store summer både i Danmark og Norge, at man er gældfri.

Kirken har plads til 160 kirkegængere. Der er også festsal, læsesal, skriverum, hobbyrum, gymnastiksal og billardsalon.

Jo, der var hyggeligt, moderne og festligt.

LANDSMØDET FORBEREDES.

Gestapofangernes Sjællands-afdeling har ændret datoen for den årlige generalforsamling fra den 12. til den 17. marts. Vi meddelte dagsordenen i sidste nummer.

På valg er efter tur formanden Niels Stampe samt Carl Petersen (Knald). Under eventuelt vil man drøfte programmet for sommeren.

Det, der foreløbig ligger fast, er landsmødet i Randers lørdag—søndag den 30./31. maj. Til dette stævne er Griniklubbens medlemmer i Oslo indbudt til at deltage.

Den danske fangeforening har ønsket på denne måde at gøre gengæld for den store gæstfrihed, danskerne nød godt af hos nordmændene i dagene omkring den 17. maj 1958.

Dachau-Klubben

Dachau-Klubben, der er en af vore mest initiativrige fangeforeninger, interesserer sig meget for at yde bistand ved rejsningen af et monument i Dachau-lejren ved München.

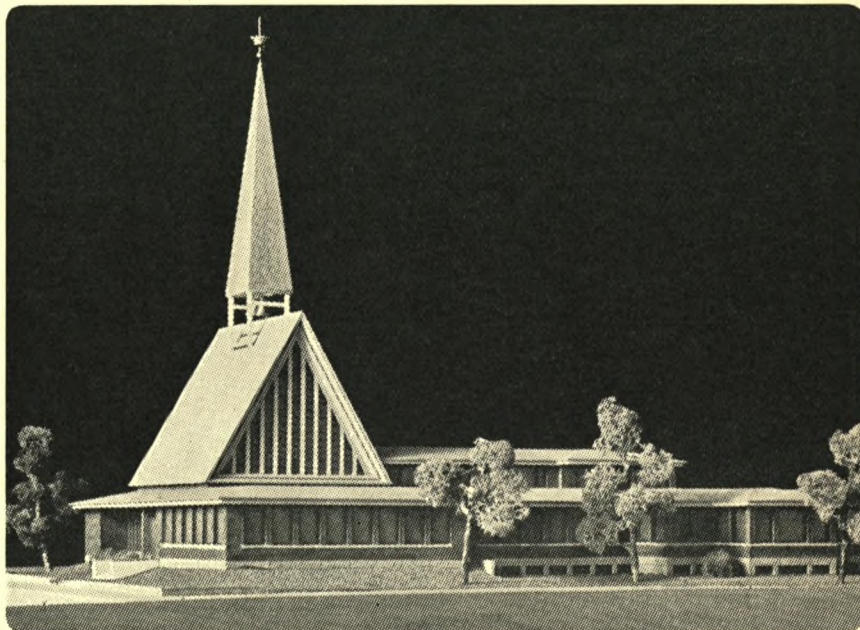
Man følger levende med i planlægningsarbejderne, ligesom man her i landet har forestået indsamlingen af materialer til det museum, der indrettes i forbindelse med mindeparken i den tidligere k-z-lejr.

For at skaffe penge til det danske bidrag til mindeparken arrangerer Dachau-fangerne en underholdningsaften lørdag den 2. maj i den store festsal i Borgernes Hus i Rosenborggade.

Her opføres det engelske lystspil: „Familiens hvide får“ i oversættelse ved Fin Søeborg.

Skuespillet opføres af Taxa-chaufførernes amatørskuespilleres forening „Parcifal“.

Til underholdningsaftenen med det smukke formål bliver der adgang for alle modstandsfolk.

Gestapofangerne oplevede en interessant og hyggelig aften i den norske kirke i København. Officielt hedder den „Kong Haakons mindekirke“, men i daglig tale vil den nok blive kaldt „Den norske Kirke“.

AUSCHWITZ-MONUMENTET

kræver en ny Michelangelo

Men han har ikke vist sig blandt 658 konkurrerende kunstnere

Fem af de fire millioner på vej til gaskammeret.

658 arkitekter, billedhuggere og andre har deltaget i konkurrencen om at give udkast til et monument i Auschwitz. Da der i nogle tilfælde var tale om gruppearbejder, blev der for dommerkomiteen 426 udkast at tage stilling til.

Dommerkomiteen finder, at monumentet bør rejses på den plads, hvor jernbanesporene ender. Ad denne vej kom 4 millioner fanger fra 23 forskellige lande for at ende deres tilværelse i gaskamrene.

På begge sider af dette sted ligger stadig ruinerne af gaskamrene og krematoriet.

Dommerkomiteen udtaler, at hele lejren må betragtes som et mindesmærke. Det egentlige monument må derfor ikke bryde billedet.

Af de 426 udkast udvalgte 7 som de bedste. Kunstnerne blev derfor indbudt til Auschwitz for at de kunne lære terrænet og atmosfæren bedre at kende og således forbedre deres udkast.

Dommerkomiteen trådte derefter sammen anden gang i november 1958 i Paris, og efter forhandlingerne måtte formanden, Henry Moore, udtale, at opgaven var vanskelig, ja, næsten ikke til at løse.

Der skulle skabes et monument over forbrydelse og hæslighed, mod og rædsel. En ny Michelangelo eller en ny Rodin ville have været i stand til at skabe det, man søger, men en sådan fandtes ikke blandt deltagerne i konkurrencen, ja, intet af udkastene dækkede helt, men tre blev præmieret. Man anmoder nu de tre om at løse opgaven i samarbejde, hvorefter den endelige afgørelse ventes at blive truffet i 1959.

Illegal optagelse af fange. Når krematoriernes kapacitet ikke slog til, blev der arbejdet med bål i fri luft.

KZ-lejren Auschwitz i Polen havde en kæmpemæssig udstrækning. Intet steds i verden er nogen sinde så mange mennesker blevet aflivet i løbet af så kort tid, som her. Tre jernbaneskinner førte til lejrens gaskammer, hvor de plomberede vogne udspjadede deres indhold.